

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Техніка та технології захисту водних ресурсів

Шифр та назва спеціальності
101 – Екологія

Інститут
ННІ Механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Інженерна екологія

Кафедра
Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Вибіркова

Семестр
6

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Шестопалов Олексій Валерійович

Oleksii.Shestopalov@khpi.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри хімічної техніки та промислової екології НТУ «ХПІ». Досвід педагогічної роботи – 13 років. Автор понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Теорія систем в екології», «Технології знешкодження та утилізації компонентів газових викидів»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на набуття студентами знань теоретичних основ технології очищення стічних вод промислових підприємств, джерел їх утворення у промисловому виробництві, оволодіння сучасними технологіями захисту водних ресурсів, принципами вибору очисного устаткування та методиками його розрахунку.

Мета та цілі дисципліни

Сформувані у студентів базові знання щодо теоретичних основ сучасних технологій захисту водних ресурсів від забруднюючих речовин, а також запропонувати необхідне очисне устаткування і зробити необхідні розрахунки

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Індивідуальне розрахункове завдання. Підсумковий контроль - екзамен.

Компетентності

Здатність здійснювати аналіз способів та методів очищення рідких відходів промислових підприємств

Результати навчання

Вміти розробляти технологічні схеми та розраховувати устаткування захисту водних об'єктів від скидів стічних вод промислових підприємств

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни: 6 семестр - 120 годин (4 кредитів ECTS): лекції - 36 год, практичні заняття – 12 год, самостійна робота – 72 год

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з дисципліни «Техноекологія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться у інтерактивному режимі спілкування зі студентами та з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях застосовується метод репродуктивного навчання, направлений на узгодження теоретичних аспектів курсу з практичними та передбачає інженерні і екологічні розрахунки. При виконанні індивідуального завдання використовується спонукальний метод навчання з організацією самостійної діяльності студентів щодо вирішення сучасних проблем захисту водних ресурсів

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Промислові стічні води

Класифікація стічних вод, які відводяться з території підприємств. Склад властивості виробничих стічних вод. Режим водовідведення.

Тема 2. Особливості водовідведення промислових підприємств

Системи водовідведення. Умови випуску промислових стічних вод у систему міської каналізації та водні об'єкти.

Тема 3. Поверхнево-зливовий стік з території підприємств

Особливості хімічного складу поверхнево-зливового стоку. Засоби каналізування та очистки поверхневого стоку

Тема 4. Механічна очистка промислових стічних вод

Усереднення та проціджування промислових стічних вод. Гравітаційне відстоювання. Основні типи відстійників. Методика моделювання процесу осадження завислих речовин. Тонкошарові відстійники. Відстійники спеціального призначення. Відстоювання у полі відцентрових сил. Напірні гідроциклони і центрифуги. Відкриті гідроциклони, флокулятори. Очистка вод методом фільтрування

Тема 5. Хімічна очистка стічних вод

Основні засоби регенеративної очистки стічних вод від розчинених органічних домішок. Окиснення, відновлення та нейтралізація стічних вод.

Тема 6. Фізико-хімічні методи очистки стічних вод

Очистка стічних вод методом флотації. Очистка стічних вод методом екстракції. Очистка перегонкою та ректифікацією. Очистка стічних вод від дрібнодисперсних і колоїдних домішок а допомогою коагуляції і флокуляції.

Тема 7. Очистка стічних вод від розчинених органічних домішок термічними методами

“Вогневий” метод. Метод рідкофазного окислювання. Виморожування стічних вод.

Тема 8. Методи електрохімічного очищення стічних вод.

Електрофлотація. Електрокоагуляція. Електродіаліз.

Теми практичних занять

Тема 1. Розрахунок гідроциклонів.

Тема 2. Розрахунок освітлювальних фільтрів.

Тема 3. Розрахунок відстійних споруд.

Тема 4. Розрахунок електрофлотокоагулятора

Тема 5. Розрахунок витрати коагулянтів та флокулянтів

Тема 6. Розрахунок центрифугільних установок для очищення шламів та зневоднення осадів стічних вод.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді розрахункового завдання з варіантами та оформлення письмового звіту.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Цейтлін М. А. Інженерні системи водопостачання та водовідведення населених пунктів та підприємств: навч. посіб. / М. А. Цейтлін, В. Ф. Райко, О. В. Шестопалов, Т. Б. Новожилова, Д. І. Нечипоренко. – Харків: ФОП Панов А. М., 2022. – 118 с.
2. Запольський. А.К. Водопостачання, водовідведення та якість води: підручник. / А.К. Запольський.– К.: Вища шк., 2005, укр.
3. Ткачук О. А. Міські інженерні мережі : навч. посібник / О. А. Ткачук. – Рівне : НУВГП, 2015. – 412 с.
4. Проектування мереж водовідведення стічних вод міста : навч. посіб. / [С. М. Епоян, І. В. Корінько та ін.]. – Харків : Каравела, 2004. – 124 с.
5. Внутрішній водопровід та каналізація частина і. проектування частина іі. будівництво ДБН В.2.5-64:2012 .
5. Конспект лекцій з дисципліни «Технологія очистки промислових стічних вод» / Авт.: Айрапетян Т.С. - Харків: ХНАМГ, 2008. - 82 с.
6. Інженерна екологія. Загальний курс: Навч. посіб. Ч. 2 / Я. М. Гумницький, І. М. Петрушка. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 348.

Додаткова література

1. Цейтлін М.А., Райко В.Ф., Шестопалов О.В. Методичні вказівки до виконання курсового проекту «Розрахунок і вибір насоса та трубопроводу» з дисципліни «Проектування природоохоронних комплексів з використанням САПР» - Харків: НТУ «ХПІ», 2009.- 47 с .
2. Правила приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України: Правила: офіц. текст: за станом на 19.02.2002, К.: Держбуд України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-08#Text>
3. Методичні вказівки для виконання курсової роботи з дисципліни „Технологія очистки водно-дисперсних систем”. / Укл.: Єріна І.М. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 55 с.
4. Біотехнологічний захист та охорона навколишнього середовища: Навчальний посібник / О. В. Шестопалов, І. В. Пітак, Т. Б. Новожилова та ін. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 218 с. |

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Екзамен: письмове завдання та усна доповідь.

Поточне оцінювання: виконання індивідуального завдання – 20% та дві поточні контрольні роботи – по 20%

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

01.08.2023 р.

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

01.08.2023 р.

Гарант ОП
Олеся ФІЛЕНКО